

JEAN-LUC DEHAENE blikt kritisch terug maar De 5 hete hangijzers

Oud-premier Jean-Luc Dehaene scheert als een helikopter, voorzien van gps en infrarode laserstraal, over de fundamentele politieke en maatschappelijke knelpunten van het afgelopen jaar? De hangijzers die zowel in Vilvoorde, Vlaanderen, België, Europa en de grote boze wereld in het vuur liggen. „Ingrijpende veranderingen creëren angst en behoudsgezindheid. Maar we moeten voort, we hebben geen andere keuze. Waar we wel grote behoefte aan hebben? Aan leiderschap dat de nek durft uitsteken!”

Mathias DANNEELS
foto's Marc HERREMANS

1 JLD over het GENERATIEPACT

„Ik begrijp dat er de voorbije maanden veel parallellen zijn getrokken tussen mijn Globaal Plan en het Generatiepact van de paarse regering-Verhofstadt II. Maar behalve gelijkenissen zijn er ook grote verschillen. Het is juist dat ik het halen van de Maastricht-norm handig heb gebruikt om een aantal forse maatregelen door te drukken die België gezonder moesten maken. Ik heb op de tribune en in de media vaak gezegd: *dit moet van Europa*, terwijl ik net zo goed had kunnen zeggen: *dit moeten we doen om de rentesneeuwbal te stoppen en de staatschuld te verkleinen*. De slimste, meest sociale en rechtvaardige maatregel die een regering, een beleid moet willen continueren. Met de rest van Europa is in Lissabon afgesproken dat de activiteitsgraad omhoog moet. Teneinde ons welvaart- en welzijnsmodel overeind te kunnen houden. Het is niet omdat ik wel vaker heb gezegd dat we een probleem wel zullen oplossen wanneer het zich stelt, dat ik als minister en later als regeringsleider niet tijdig heb geanticipeerd op de complexe problematiek van pensioenen, zorg, vergrijzing en de betaalbaarheid van dit alles. Ik heb de brugpensioenleeftijd eerder al opgetrokken. Net als de pensioenleeftijd voor vrouwen.”

„De regering heeft te lang gewacht om deze problematiek op tafel te gooien. Verhofstadt had de lijnen die door mijn regeringen zijn uitgetrokken verder moeten doortrekken. Vooral tijdens de paarsgroene jaren – met een aantrekkende economie – zijn kansen blijven liggen om dat te doen. Paarsgroen wekte de indruk dat de bomen tot in de hemel zouden blijven groeien en de politiek een soort van sinterklaasfunctie heeft. Ook qua schuldverlaging is onvoldoende gebeurd wanneer je de renteverlaging in rekening brengt. Er is 6 jaar weinig of niks op dat vlak gebeurd, toch niet ten gronde. Men heeft de opportuniteit die de renteverlaging bood, niet maximaal benut, laten voorbijgaan eigenlijk.”

„Het Generatiepact is onvoldoende in de diepte gecommuniceerd. Dan zou het wellicht door meer mensen, door grotere geleidingen van de samenleving zijn gedragen geworden. Vande Lanotte en Vandenbroucke zijn brieven over en weer beginnen schrijven maar de noodzaak aan scharniermomenten is onvoldoende

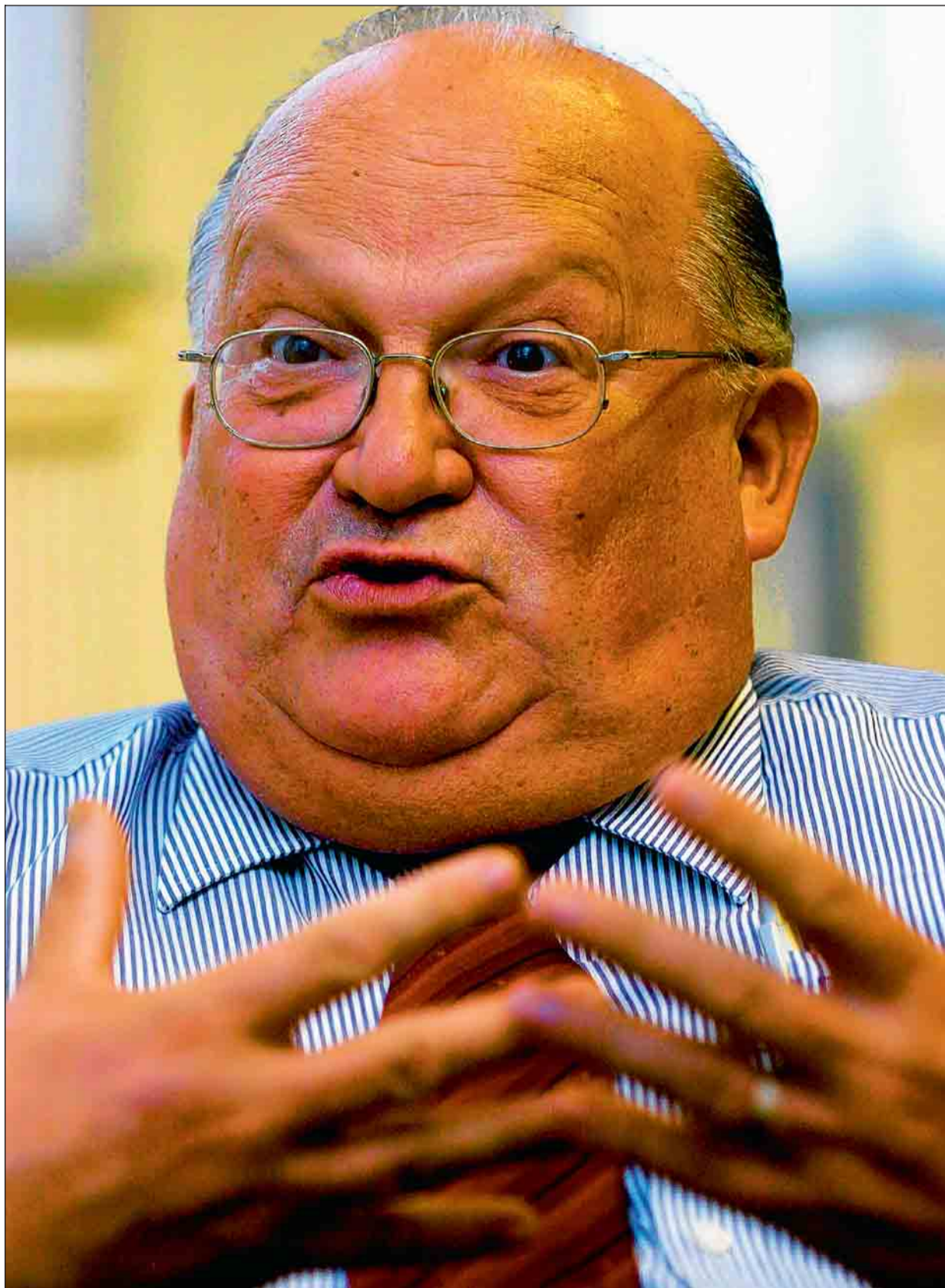
doorgedrongen bij de mensen zelf. Het vakbondsverhaal dan? Tja. Van Cortbeeck kan allerminst worden gezegd dat hij en zijn vakbond ACV hun best niet hebben gedaan om openingen te maken. Maar wanneer het ABVV en het FGVB stuurloze schepen zijn waar de kapiteins achter de matrozen lopen in plaats van andersom, hebben we een probleem. Evenmin is het een goed idee om het Generatiepact te versmallen tot de problematiek van het brugpensioen. Een brugpensioen dat overigens fundamenteel onrechtvaardig is. Want alleen sterke sectoren en grote bedrijven profiteren ervan. Wie in een KMO werkt – en daar werken de meeste Vlamingen – moet het maar zien te roeien wanneer het bedrijf er

**„WIE WERK EN
OPLEIDING WEIGERT,
MOET HARDER
WORDEN AANGEPAKT.
DIE MENSEN
ONDERMIJNEN HET
SYSTEEM”**

moet mee ophouden omdat het niet meer lukt. Daar hoor je vakbondsmensen zelden iets over zeggen. Het brugpensioen mag dan een verantwoorde crisismaatregel zijn geweest, het is geen verworven recht op het moment dat we als samenle-

ving tegen de problematiek van de vergrijzing aankijken.”

„Het Generatiepact telt aardig wat verwaterde maatregelen. Positief is dat het debat nu wel leeft. Niet alleen op partijbureaus en redacties maar ook thuis en op café. Dit onderwerp zal ook volgend jaar niet van de agenda kunnen worden geveegd. Ook niet na 2007! Het zou ook mooi zijn indien we volgend jaar wat meer over het spanningsveld tussen werkloosheid en niet-ingevulde banen en minder goed opgeleide arbeidskrachten zouden praten. Natuurlijk hebben onze echte werklozen recht op een uitkering. Maar er bestaat ook zoets als de plicht om een steentje bij te dragen tot het geheel van economie en samenleving. Wie

kijkt hoopvol verder dan de waan van de dag van 2005 (en 2006!)

banen en opleiding weigert, moet harder worden aangepakt. Die mensen zijn zich blijkbaar onvoldoende bewust van het feit dat ze het systeem ondermijnen."

2 JLD over de VLAAMSE EN VADERLANDSE POLITIEK

„Het zijn vooral de Franstaligen die veel misbaar maken over het Warandemanifest dat op een Belgische boedelscheiding aanstuurt. Ik heb nooit gesproken over de laatste fase van de staatsvorming. Behalve een Vlaamse dynamiek is er ook een Belgische en Europese dynamiek. Die moeten op elkaar aansluiten. Ik heb er geen moeite mee instellingen en beslissingsfora eens goed tegen het licht te houden om aan de weet te komen of ze nog wel dynamisch zijn. We hebben een kolossale hervorming van het land doorgevoerd op basis van akkoorden en compromissen, dat moet vooral zo blijven. Maar, en dat is de kern van het probleem, we hebben geen nationale partijen meer en zelfs geen Belgische publieke opinie: dat is een handicap. In 2007 zullen in elk geval een aantal communautaire knelpunten moeten worden ontmijsd. En nee, vraag me niet of Leterme dat zal moeten doen, u kent mij nu lang genoeg om te weten dat ik op dat soort vragen geen antwoord geef."

„WE HEBBEN GEEN NATIONALE PARTIJEN MEER EN ZELFS GEEN BELGISCHE PUBLIEKE OPINIE: DAT IS EEN HANDICAP"

„Ik heb mij altijd solidair getoond met de burgemeesters van Brussel-Halle-Vilvoorde (BHV). Maar u heeft mij geen ronkende verklaringen horen afleggen of oorlogstaal horen verkondigen. Ik ken dit land echt wel lang genoeg om te weten dat dit niet in een handomdraai kan. Eerst zal de context moeten worden gecreëerd waarbinnen BHV kán worden opgelost. Het is een illusie misschien zelfs een tactische fout om te denken dat BHV als een geïsoleerd geval kan worden opgelost."

„Ja, ik vind dat het ons aardig lukt om op federaal niveau oppositie te voeren en in Vlaanderen het beleid gestalte te geven. Zeer opvallend: wat de VLD allemaal uitspookt om Leterme de duivel aan te doen. De vrees dat Leterme boven velen uittoert, lijkt bij de liberalen redelijk groot. In de peilingen stijgt Leterme nog terwijl ik stilaan een beetje zak: zo moet het want ik ben burgemeester van Vilvoorde en geen kandidaat-premier meer. Mag ik ook opmerken dat Leterme van meer bestuurservaring en daadkracht getuigt dan de piepjonge Freya Van den Bossche die relletjes schopt waar je niet moet willen schoppen. Het logische – maar daarom niet goede – gevolg van een politieke cultuur die stilaan meer met marketing te maken in plaats van met inhoud. Wie te rap wil verjongen zal jeugdzonden moeten uitzweten."

3 JLD over de CRISIS IN HET EUROPA VAN BLAIR

„Ik blijf optimistischer over Europa dan Karel Van Miert. Maar ik moet wel mijn bezorgdheid uiten over het Europese jaar 2005 dat allerm minst een goed jaar is geworden. Ik geef toe: ik en tal van andere Europese onderhandelaars konden zich maar moeilijk voorstellen dat de Grond-

wet bij referendum zou worden afgewezen door Nederland en Frankrijk, twee kernlanden van de Unie. Nog erger: referenda gaan blijkbaar zelden over de eigenlijke inzet ervan. Campagnes kantelen niet zelden in de richting van de binnenlandse politiek, een nationaal probleem, een nationaal politicus of een regering. Spijtig. Want hoewel iedereen vindt dat we alles moeten doen om het terrorisme en de grensoverschrijdende criminaliteit aan te pakken. Terecht. Maar, had dan tenminste ja gezegd tegen een grondwet die Europa die grensoverschrijdende instrumenten aanreikt om boven de beperkingen van een nationaal justitie en veiligheidsbeleid uit te stijgen. Da's één."

„Ik betreurt Blair van zijn lijn afwijkt. Hij heeft de landbouw gelden mee onderhandeld. Dan moet je plots niet op te propfen komen met de mededeling dat Europa te veel aan landbouw uitgeeft."

„IK MIS IN EUROPA EEN VISIE, EEN PROJECT. BLAIR VECHT NIET VOOR EUROPA, DAT VIND IK JAMMER"

Dat is volksverlakerij! Als kampioen van de uitbreiding moet Blair ook de financiële consequenties willen dragen. De landbouwsubsidies zijn de sociale zekerheid van de Europese boer: zo simpel is het. Je kunt daar niet in één keer de streep doorhalen, dat lukt nooit en zou ook onverstandig zijn. Dat de landbouwbe-groting naar beneden moet, is juist maar we zullen dat op een geleidelijke manier moeten doen. De wereld zal ons daar trouwens toe verplichten om ook armere landen en continenten eerlijkere kansen te geven."

„Wat ik in Europa mis? Een visie, een project. Blair vecht niet voor Europa, dat vind ik jammer. Hij aarzelt om de Britten te zeggen wat Europa voor ons allemaal moet betekenen. De uitbreiding moet worden uitgediept. En aan de mensen moet worden uitgelegd dat migratiestromen maar zullen afzwakken wanneer elke mens een decent leven in veiligheid en gezondheid kan leiden. In investeringen in de nieuwkomers zitten groei- en jobkansen voor ons: dat moet de boodschap zijn. We zijn te angstig, we zitten naar ons eigen begrotinkje te kijken en zien niet wat er aan de hand is: een eengemaakte markt die nu moet streven naar één stem op het grote wereldtoneel. Op de WTO-top in Hongkong heeft Europa met één stem gesproken. Dat moeten we ook op andere terreinen durven doen."

4 JLD over ANGST EN KANSEN VOOR DE WERELDECONOMIE

„Ik heb begrip voor de angst van een groeiende groep mensen. Iedereen voelt goed aan dat we voor ernstige veranderingen staan. Jammer genoeg is er op dit ogenblik overal sprake van een gebrek aan leiderschap. Veel mensen plooiën op zichzelf terug en kijken door een klein gaatje naar de grote, boze wereld. Dat is in verschillende opzichten niet goed. We moeten wel de moed hebben om te zeggen dat het ombuigen van een industriële samenleving met zijn vaste economische waarden en verworven sociale zekerheden naar een competitieve en flexibele informatiesamenleving niet gemakkelijk zal zijn. Af en toe zelfs pijnlijk. Maar er is geen weg terug. De globale economie, de wereldwijde markt is bovendien een instrument om tot een veiligere en rechtvaardigere wereld te komen waar – laat het ons blijven hopen – minder oorlog, honger, terreur en geweld zal zijn."

„Al wie leiding geeft moet het debat over delocalisatie in het juiste perspectief schetsen. In de jaren zestig werden in Vlaanderen delocalisaties toegejuicht! Ik bedoel: de auto-industrie keek in de States en elders stilaan tegen een verzaagde markt aan en wilde auto's in Europa komen bouwen waar de welvaart groot genoeg was geworden om aan elk gezin een auto te slijten. GM en Ford delocaliseerden vanuit de VS naar Vlaanderen. De sluiting van Renault was een drama. De brutale manier waarop die beslissing is genomen, getuigde van een totaal gebrek aan respect voor de sociale tradities. Maar, ook dat moeten we durven benadrukken, velen die bij Renault hebben gewerkt, hebben opnieuw werk. In een ander bedrijf waar ze andere taken uitvoeren en nieuwe vaardigheden etaleren. Alles wijst er op dat de auto-industrie de komende jaren dichterbij de vraagmarkt naar auto's gaat zitten: het oosten van Europa en China. We kunnen dat betreuren maar het zal niet anders zijn. Wat me moeten doen is: inzetten op een toegevoegde waarde voor de Europese economie zijn. En die kan best groot blijven. Qua milieu, energiebeheer en duurzaamheid kunnen we veel knowhow en kennis exporteren."

„Neem het voorbeeld van Umicore. Dat bouwt katalysatoren voor auto's, het speelt bij de wereldtop. Juist omdat we meer aandacht voor het milieu hebben, worden nieuwe producten ontwikkeld waar vroeger geen bedrijf aan gedacht zou hebben. Opnieuw: dit zal stap voor stap gebeuren. We kunnen van een beginnende economie in een land van de derde wereld ook niet eisen dat ze over een paar jaar net zo schoon produceren als wij nu doen en Kyoto het wil. Want we hebben zelf een paar decennia het milieu met voeten geveegd. Als we gelijke economische partners willen worden, moeten we met gelijke wapens strijden. Op alle vlakken."

„ALLES WIJST ER OP DAT DE AUTO-INDUSTRIE DE KOMENDE JAREN DICHTER BIJ DE VRAAGMARKT GAAT ZITTEN: HET OOSTEN VAN EUROPA EN CHINA"

5 JLD en DE OPMARS VAN DE ISLAM

„Ik ben een beetje bang dat we naar een klimaat evolueren waarin de islam in één adem wordt gelijkgeschakeld met terrorisme, agressie en maatschappelijke problemen. Ik was niet echt verrast toen in delen van de Parijse voorsteden het deksel van de pot vloog. In Straatsburg worden elk jaar met oudejaar auto's in brand gestoken. Wie die voorsteden een beetje kent, begrijpt dat je geen honderden jongeren zonder perspectief, baan en opleiding kunt samendrijven in een paar trieste woontorens. Dat is natuurlijk nooit een valabele rede om geweld goed te praten. We zouden nu wel moeten geleerd hebben dat we moeten investeren in onze nieuwkomers. Ze moeten een vak leren, hun kansen pakken, voor de allochtone meisjes liggen heel veel kansen in de zorg."

„IK HOOP DAT WE NAAR EEN EUROPESE ISLAM EVOLUEREN DIE OOG HEEFT VOOR DE CONTEXT VAN ONZE SAMENLEVING EN HAAR VERWORVENHEDEN"

„We hebben de immigratie georganiseerd omdat we mensen nodig hadden. Dat is tot op zekere hoogte nog zo. De mijnen mogen dan dicht zijn, op grote werven klaren immigranten de klussen die maar weinig jonge Vlamingen nog willen en kunnen doen. In mijn stad – en overal elders in het land – kijken we wel tegen een vorm van structurele werkloosheid onder jonge migranten aan. Die heeft veel, zo niet alles te maken met taalachterstand en niet-afgemaakte scholing. Als die muur tussen de werkloosheid en een toffe job te lang blijft staan, geraken velen daar niet meer over. Ik sluit mij aan bij de visie van de Vlaamse regering die wanneer het om werken en wonen gaat, ook van de migranten eist dat ze zich inschrijven in een verhaal van rechten en plichten. Alleen op die manier komen we in een win-winsituatie terecht."

„Ja, we moeten toekijken op het profiel van imams, de geestelijke leiders van onze nieuwkomers. Maar het is niet onverstandig ook eens naar de geschiedenis van het katholicisme en het christendom te kijken, wanneer we de islam kapittelen. We zullen met die verscheidenheid in dialoog moeten leren omgaan. Zo kunnen we ongetwijfeld nog iets van elkaar leren. Ik hoor zonder twijfel bij de groep van christenmensen die een vastenkuur zoals de ramadan goed kunnen gebruiken. Ik hoop in elk geval dat we naar een Europese islam evolueren die oog heeft voor de context van onze samenleving en haar verworvenheden."

„Op het internationale toneel zal de komende jaren met man en macht moeten worden gewerkt om de islam niet te vernederen en Palestina en Israël met elkaar te laten samenleven. Net zoals in lokaal, Europees en wereldperspectief blijf ik heel sterk geloven in de kracht van de economische emancipatie. Zoals de Europese geschiedenis bewijst, zorgt die er mee voor dat sociale, maatschappelijke, intellectuele en zelfs godsdienstige ontwikkelingen gelijk oplopen. Dat vergezicht mogen we ook nu niet uit het oog verliezen."